

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Oblastní inspektorát Ostrava
Valchařská 15, 702 00 Ostrava
tel.: +420 595 134 111, IČ: 416 93 205
e-mail: : ov.podatelna@cizp.cz , www.cizp.cz
ID DS: finwdzsv

Cj:
ČIŽP/49/2021/10115

Vyřizuje / linka:

Datum:
22. 12. 2021

DIAMO, s.p., o.z. ODRA došlo
datum: 22. 12. 2021
J500/37945/2021/R
počet listů/příloh 20

Dle rozdělovníku

R^u T^u E^u RP

22-12-2021

TE, TR

Stanovisko ČIŽP k dokumentu „Aktualizace analýzy rizik v lokalitě ÚMTO Odval Heřmanice“, srpen 2021 a doplněk č. 1 a č. 2.

ČIŽP OI Ostrava, obdržela dne 26. 11. 2021 dokumentaci „Aktualizace analýzy rizik v lokalitě ÚMTO Odval Heřmanice“, včetně doplňku č. 1 a č. 2, kterou zpracovala společnost AZ GEO, s.r.o., Chittussiho 1186/14, 710 00 Ostrava - Slezská Ostrava v srpnu až říjnu 2021. Pro lokalitu ÚMTO Odval Heřmanice nebylo ČIŽP vydáno žádné Rozhodnutí o uložení opatření k nápravě.

DIAMO, s. p., o. z. ODRA je správcem Úložného místa těžebního odpadu (ÚMTO) Odval Heřmanice. Jedná se o odval karbonských hlušin vzniklých při těžbě uhlí. Toto ÚMTO má v současné době charakter staré ekologické zátěže. ÚMTO Odval Heřmanice je částečně termicky aktivní. Jako SEZ byl odval v roce 2010 podroben analýze rizika (Vilímová a kol., 2010), která se přednostně zaměřila na termickou aktivitu a její negativní vliv na okolí. Problematika vlivu odvalu na hydrosystém byla řešena doplňkově.

ÚMTO Odval Heřmanice dosahuje rozlohy 103,4 ha a je zde uloženo celkem 19,8 mil m³ karbonských hlušin po těžbě černého uhlí. K ukládání hlušiny docházelo v letech 1830–1990. Termickými procesy je zasažena JV část odvalu. V rámci odvalového tělesa se nachází další lokalita s charakterem SEZ – bývalá ČOV Heřmanice pro odpadní vody z koksochemického provozu. Kaly se sorbovanou koksárenskou kontaminací byly odtěženy v letech 1997–2003. V roce 2004 byla "ČOV" zcela odstraněna. Zbytky jemnozrné frakce (kalů) se nacházejí v části dna bývalé nádrže K-1. Bývalá nádrž K-2 je v současnosti zatopena vodou a slouží jako prostředí pro rozvoj vodních ekosystémů s tímto cílovým určením (po rekultivaci odvalové struktury do konečného stavu bude tato vodní plocha zachována). Trvá nutnost institucionální kontroly způsobu využívání lokality. Samotná lokalita bývalé ČOV Heřmanice není hlavním předmětem AAR, nicméně ji nelze opominout, protože tvoří nedílnou součást řešené odvalové struktury. Součástí zadání AAR je tak požadavek na stanovisko k rizikovosti ponechání zbytků kalů v bývalé nádrži K-1.

Cílem prací AAR ÚMTO Odval Heřmanice bylo zejména komplexní zhodnocení:

- dlouhodobého vývoje termické aktivity odvalu (šíření, stagnace, útlum)**

Vývoj termické aktivity odvalu byl vyhodnocen na základě dlouhodobého monitoringu a nově naměřených dat. AAR konstatuje, že posouzení časového vývoje termické aktivity není jednoduché. Nejsou vyloučeny lokální teplotní fluktuace v jednotlivých vrtech. Obecně se v AAR konstatuje, že dochází k pomalému šíření termické aktivity západním směrem od současné termicky aktivní oblasti. K posunu ohnisek ze stávajícího okraje odvalu pravděpodobně zatím nedochází. Bylo však zdůrazněno, že pro toto tvrzení bylo k dispozici málo informací, protože opakovaná měření probíhala pouze v období 2020-2021.

Nově zjištěné lokálně zvýšené obsahy CO ve studené části odvalu budou podrobeny dalšímu sledování.

- **vlivu hoření části odvalu a činností zaměřených na sanaci tohoto jevu na ovzduší (v relevantní vzdálenosti od odvalu), v případě prokázání negativního vlivu na ovzduší a vody – specifikace rizika tohoto vlivu pro lidské zdraví a pro místní ekosystém**

Vliv hoření části odvalu a sanačních činností na kvalitu ovzduší byl vyhodnocen rovněž na základě dlouhodobě shromážděných dat sanačního monitoringu kvality ovzduší a dle aktualizace hodnocení zdravotních rizik těchto vlivů. V AAR se konstatuje, že výsledky ukazují, že činnosti na odvalu Heřmanice jsou spojeny jen s nízkými imisními příspěvky hodnocených látek k celkové imisní zátěži obyvatel v přilehlých rezidenčních oblastech a souvisí s nepatrným zvýšením zdravotních rizik, v praxi stěží postižitelných. Dále bylo konstatováno, že sanační práce na průměrné roční koncentraci PM_{10} mají nevýznamný vliv, průměrná roční koncentrace suspendovaných částic $PM_{2,5}$ se vlivem sanačních činností zvýší nejvýše o necelé 1 % současné imisní koncentrace a o cca 1,25 % imisního limitu, v případě benzo(a)pyrenu se jedná o očekávaný podíl v řádu desetin až jednotek promile. Zvýšený vliv sanačních prací na ovzduší lze očekávat při suchém počasí s mimořádně silným větrem v teplé polovině roku.

Celkově lze konstatovat, že vliv posuzovaných sanačních činností na kvalitu ovzduší a obyvatelstvo je lokální (omezený na nejbližší obytnou zástavbu do vzdálenosti řádově stovek metrů od areálu odvalu), krátkodobý a přijatelný s přihlédnutím k společenské potřebě řešení staré ekologické zátěže, kterou Odval Heřmanice představuje. Vyhodnocené vlivy sanačních prací je potřeba vnímat v kontextu významných rizik pro ovzduší a další složky životního prostředí, které by nadále působila endogenní termická aktivita v tělese odvalu v případě, že by nebyla sanačním zákrokem zastavena.

Zpráva konstatuje, že sanační práce nelze provádět zcela bezemisně, avšak jejich vliv na obyvatelstvo v přilehlé obytné zástavbě souvisí s nepatrným zvýšením zdravotních rizik, v praxi stěží postižitelných. V dokumentaci je upozorněno, že tento závěr vychází z **teoretického odhadu zdravotního rizika založeného na výpočtových metodách. K tomuto inspekce doporučuje provést dlouhodobou studii založenou na sledování reálných hodnot a vlivů v místě zasažené bytové zástavby.**

- **vlivu odvalu na podzemní a povrchové vody (v relevantní vzdálenosti od odvalu)**

Lokalita ÚMTO Odval Heřmanice představuje dlouhodobý zdroj anorganického obohacení podzemní vody zejména o sírany, méně pak o amonné ionty a pouze marginálně o těžké kovy a některé zástupce PAU. Anorganická kontaminace je vázána na odvalovou lokalitu a její blízké okolí, na poměrně rychlém snížení koncentrací prioritních látek se významně podílí ředění a geochemické pochody. U sledovaných látek je dlouhodobě patrný převážně klesající trend. Hlavními kontaminanty v povrchové vodě přepadových příkopů jsou sírany, amonné ionty, vápník, sodík. Na lokalitě však dochází ke kumulaci negativních vlivů i z okolních zátěží – vliv MCHZ, skládky odpadů, dávkovací nádrže, vypouštění odpadních a důlních vod povrchových apod. Pro lokalitu byl navržen pravidelný monitoring kvality vod, který bude probíhat do doby ukončení sanačních prací.

- **specifikace rizika vázaného na přítomnost zbytkových uhelných kalů v části dna bývalé nádrže K-1**

Na zbytkovou jemnozrnnou hlušinu z kalové nádrže K-1 je navázána zejména organická kontaminace, která však v podstatě nepřestupuje do výluhů ani do podzemních vod. Aktuální výsledky neodpovídají nutnosti dalšího sanačního zásahu.

- **specifikace rizika vázaného na růst koncentrací síranů na odtokové linii od odvalu**

Riziko plynoucí z uvolňování síranů do podzemních vod představuje na lokalitě primárně možnost vzniku zdravotních komplikací z konzumace vody v příjmové oblasti (obec Vrbice). V této lokalitě však byly sírany v podzemní vodě vyhovující a splňovaly kritéria pro pitnou vodu. Limitující hodnota síranů v pitné vodě (pro pravidelnou konzumaci) byla uvedena na základě výsledků zdravotní studie a odpovídá 500 mg/l. Pro zajištění této limitní koncentrace byla stanovena signální hodnota síranů při patě odvalu, která bude ověřována pravidelným monitoringem vod.

- **případné zdravotní a environmentální rizikovosti termicky neaktivní (studené) část odvalu pro běžnou populaci (pro analogii s celkovým budoucím stavem lokality po ukončení sanace).**

Z hlediska hodnocení zdravotních rizik bylo konstatováno, že využíváním podzemní a povrchové vody (i případnou konzumací ryb a plodů z lokality) nevznikají významná zdravotní rizika. Zhoršené výsledné parametry jsou patrnější v případě možného budoucího využívání studené části odvalu k rekreačním aktivitám z důvodu zvýšené koncentrace As v zeminách přípovrchové zóny. Predikované scénáře s výpočtem rizik byly provedeny pro reálné scénáře s využitím maximálních zjištěných hodnot, které však byly ověřeny pouze lokálně.

S posuzovanou zprávou aktualizace analýzy rizik souhlasíme a vznášíme pouze níže uvedenou připomínku.

Na str. 92 dokumentu „Závěrečná zpráva analýzy rizik“ je uvedeno „Vzhledem k dlouhodobě nepříznivé situaci na Ostravsku a lokalizaci rezidenční zástavby v těsné blízkosti odvalu, ve směru nejčastějšího proudění větrů, je nezbytné, aby při přípravě manipulační plochy, případně odstraňování odvalu, byla uplatněna režimová opatření pro maximální snížení prašnosti, tj. kropení cest, odvoz materiálů nákladními auty přikrytými plachtami apod.“

K tomuto inspekce namítá, že z dosavadních inspekčních šetření je zřejmý mimořádně významný zdroj prašnosti při nevhodně prováděné těžbě horkého podílu kameniva (sesuvy, hnutí buldozerem, vnitřní přeprava nakladačem apd.) a jeho zpracování na třídících linkách. Při tomto procesu zcela selhává tradiční způsob minimalizace prašnosti vlhčením. Po dodavatelských firmách je nutné před zahájením prací striktně vyžadovat zpracování závazného technologického postupu, který bude aplikovatelný a účinný ve zcela specifických podmínkách při sanaci termicky aktivního odvalu. Zcela nezastupitelný je i kontinuální odborný dozor nad dodržováním podmínek provozu ze strany investora.

S pozdravem

Ing. Karel Kozubek
ředitel ČIŽP OI Ostrava
elektronicky podepsáno

ROZDĚLOVNÍK:

1. DIAMO, státní podnik, odštěpný závod ODRA, Sirotčí 1145/7, Vítkovice, 703 00 Ostrava
2. AZ GEO, s.r.o., Chittussiho 1186/14, 710 00 Ostrava - Slezská Ostrava/AZgeo

